

СТОРИНКА ІСТОРІЇ

DOI <https://doi.org/10.32848/agrar.innov.2021.9.13>

БІОГРАФІЯ доктора сільськогосподарських наук, професора ГУСЄВА МИКОЛИ ГАВРИЛОВИЧА (1949–2021 рр.)

Микола Гаврилович Гусєв – відомий вчений аграрної науки України – народився у 1949 році у с. Чорне В. Бурлуцького району Харківської області.

У 1964 році після закінчення Ольховатської середньої школи працював різноробчим (до 1966 року) у радгоспі «Прогрес» В. Бурлуцького району Харківської області.

У 1966 році він вступив до Харківського сільськогосподарського інституту ім. В.В. Докучаєва на агрономічний факультет, який закінчив у 1971 році й одержав кваліфікацію «Вчений-агроном».

Після закінчення інституту М.Г. Гусєв працював агрономом у колгоспі «Росія» В. Бурлуцького району Харківської області. У період з 1971 по 1972 роки пройшов службу в Збройних силах Радянського Союзу.

Після завершення служби в армії у 1972 році Микола Гаврилович вирішує пов'язати своє життя з аграрною наукою. Він переїжджає до м. Херсона та обіймає посаду молодшого наукового співробітника відділу агротехніки кормових культур Українського науково-дослідного інституту зрошуваного землеробства (нині – Інститут зрошуваного землеробства Національної академії аграрних наук України), в якому працював майже 40 років.

За результатами польових досліджень з кормовими культурами Микола Гаврилович у 1980 році захистив дисертацію на здобуття наукового ступеня кандидата сільськогосподарських наук на тему «Особливості агротехніки озимих ріпака та суріпиці на зелений корм в умовах зрошення на Півдні України» за спеціальністю 06.01.09 «Рослинництво».

З 1981 по 1989 рік працював на посаді старшого наукового співробітника відділу агротехніки кормових

культур Інституту зрошуваного землеробства. У 1985 р. одержав вчене звання старшого наукового співробітника за спеціальністю 06.01.09 «Рослинництво». З 1989 по 1995 рр. був переведений на посаду провідного наукового співробітника лабораторії польового кормовиробництва Інституту зрошуваного землеробства УААН. З 1995 по 1999 рр. Микола Гаврилович очолював відділ кормовиробництва. З 1999 по 2010 рік він працював на посаді заступника директора з наукової роботи Інституту землеробства південного регіону УААН. Займався науковою та організаційною діяльністю, був науковим керівником і відповідальним виконавцем за багатьма державними науково-технічними програмами, фундаментальними і прикладними дослідженнями.

У квітні 2005 року захистив дисертацію на здобуття наукового ступеня доктора сільськогосподарських наук на тему «Агробіологічне обґрунтування та розробка технологічних прийомів підвищення продуктивності однорічних агробіоценозів при конвеєрному виробництві кормів в умовах зрошення Степу України» за спеціальністю 06.01.12 «Кормовиробництво і лувництво». У 2008 р. Миколі Гавриловичу було присвоєне вчене звання професора за спеціальністю 06.01.09 «Рослинництво». Незважаючи на значні перевантаження на посаді заступника директора з наукової роботи, ним було підготовлено декілька кандидатів наук і створено наукову школу Інституту зрошуваного землеробства НААН «Агробіологічне обґрунтування та розробка технологічних прийомів підвищення продуктивності агроценозів при конвеєрному виробництві кормів в умовах зрошення Степу України». Він був членом редакційних колегій наукових збірників «Корми і кормовиробництво» та «Зрошуване землеробство».

У період з 2001 по 2010 рік за сумісництвом здійснював педагогічну роботу в Херсонській державній морській академії. Викладав курсантам академії дисципліни біологічного та екологічного спрямування. Починаючи з 2018 року М.Г. Гусєв працював на посаді професора кафедри землеробства, геодезії та землеустрою Миколаївського національного аграрного університету. Викладав дисципліни «Екологія», «Органічне землеробство», «Екологічні проблеми сільськогосподарського виробництва» та ін.

За результатами багаторічної науково-педагогічної та виробничої діяльності Микола Гаврилович теоретично обґрунтував наукові положення зі створення високопродуктивних агроценозів у зрошуваному кормовиробництві Південного Степу України. Ним досліджено та розроблено комплекс технологічних заходів, спрямованих на підвищення продуктивності кормових культур

тур та їх якості в різних видах проміжних посівів у разі різноманітного їх використання на зрошуваних землях. Теоретично обґрунтовано створення високопродуктивних агрофітоценозів на основі нових і малопоширених кормових культур, покращення їх сортового складу. Науково обґрунтовано й експериментально доведено реальні можливості формування високої продуктивності кормових культур у проміжних посівах на поливних землях. Науково обґрунтована і практично доведена можливість одержання двох-трьох урожаїв кормових культур на рік в інтенсивних ланках зеленого конвеєра у разі ефективного використання природно-кліматичних ресурсів та поливної води. Низка наукових положень М.Г. Гусева характеризувались принципово новими методологічними підходами до актуальних проблем кормовиробництва на зрошуваних землях, зокрема ним доведена можливість інтродукції в зоні Степу холодостійких капустяних культур для вирощування в післяжнивних та пізньолітніх посівах. На основі аналізу одержаних експериментальних даних розроблені й удосконалені наукові підходи до визначення ефективності застосування технологій вирощування та підвищення продуктивності сільськогосподарських культур за інтенсивного використання зрошуваних земель, що має вагоме науково-теоретичне й практичне значення за умов кліматичних змін.

Особисто й у співавторстві Микола Гаврилович опублікував понад 950 наукових праць з різних теоретичних і практичних напрямів аграрної науки – у галузі кормовиробництва, рослинництва, зрошувального землеробства, меліорації, органічного землеробства та агроєкології. Значна частина публікацій входить до складу монографій, підручників, книг, довідників, методичних рекомен-

дацій, статей, опублікованих в Україні та за кордоном, патентів і авторських свідоцтв.

За багаторічну наукову діяльність, досягнення в науковій сфері, впровадження наукових розробок у виробництво Микола Гаврилович нагороджений дипломами, грамотами державних та громадських організацій, медаллю «Ветеран праці» та Почесною відзнакою Української академії аграрних наук України, багаторазово нагороджувався почесними грамотами Інституту зрошувального землеробства НААН.

За багаторічну сумлінну працю та видатні результати в галузі польового кормовиробництва, збільшення кількості кормів та підвищення їхньої якості у разі ефективного використання занесений до Книги Пошани ІЗЗ НААН.

Вибрався депутатом Наддніпрянської селищної ради та Херсонської міської ради народних депутатів.

М.Г. Гусев мав авторитет серед науковців, викладачів, виробничників, аспірантів та студентів. Йому була притаманна надзвичайна серйозність у вирішенні будь-яких питань, починаючи з державних проблем і закінчуючи особистими проблемами колег по роботі, а в дужі рідкі часи відпочинку – добрий гумор і позитивний настрій. Незмінна доброзичливість, комунікабельність, людяність, прагнення отримати результат, вирішити всі наукові й виробничі питання – ці основні якості характеризували Миколу Гавриловича як керівника і як людину. В пам'яті рідних, близьких, друзів, колег він залишиться справжнім чоловіком, науковцем, педагогом, який поєднував величезний кругозір відомого в Україні і світі вченого і практика з життєвим досвідом простої людини з щирою любов'ю до рідної землі та життя!